

BUITEN

16^E JAARGANG N^O. 8.

ZATERDAG 25 FEBRUARI 1922.

PELIKANEN.

Naar de teekening van Sj. Kuperus.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

PELIKANEN. ILLUSTRATIE.	BLZ. 85
DE VERDWENEN DOCUMENTEN (8), UIT HET AMERIKAANSCH VAN GARDNER HUNTING	86
NOG ALTIJD DE LANDSCHAPSTIJL.	86
HET KASTEEL RHIJNESTEIN, DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 88—93
VAN DEN BUITEN (III), DOOR HOUTVESTER	BLZ. 89
EEN VISIOEN, EN DE AL OF NIET DAARMEE IN VERBAND STAANDE GEVOLGEN, DOOR GUY DE VOS	90
DE TAAL DER MOLENWIEKEN (SLOT), DOOR C. VISSER, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 92—93
POORTEN VAN KAMPEN, (SLOT), DOOR A. J. REIJERS, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 94—95
ONTVANGEN BOEKEN	BLZ. 95
LEVEN EN STRIJD IN DE WILDE NATUUR (2I), DOOR F. ST. MARS, GEAUTORISEERDE VERTALING VAN S. J. BARENTZ—SCHÖNBERG	96

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE VERDWENEN DOCUMENTEN.

8) Uit het Amerikaansch van GARDNER HUNTING.

TOEN kwam het vreemdste deel. Judson Bain had tegen een uur zijn kantoor verlaten. Cole zelf had den man op straat met Scancey gezien, toen hij na een lange discussie over het schrikaanjagende nieuws, laat naar huis terugkeerde. De jonge advocaat, die niet ver van Bains huis woonde, was met eenige nieuwsgierigheid de twee mannen gevolgd en had hen samen het hek van Bains woning zien binnengaan. Hij zou ze niet verder bespied hebben als niet juist toen hij op het punt stond om te keeren, twee menschen — een man en een vrouw, die hij kon zien bij het licht van den lantaarn, maar die hij niet kende — haastig kwamen aanloopen en achter Bain en Scancey het hek binnen gingen.

Zoo snel waren de bewegingen van het tweede paar geweest dat Cole uit nieuwsgierigheid was blijven staan om te luisteren en te kijken. Hij hoorde het geluid van ruzie, die snel werd onderdrukt. De woorden waren niet te onderscheiden. Toen werd alles plotseling stil. Een oogenblik later echter kwam Scancey uit het duister aanrennen.

Cole stapte in zijn eigen portiek om den man bij het passeeren te ontwijken en Scancey zag hem blijkbaar niet. De jonge advocaat bleef daarna nog een poosje onbeweeglijk staan wachten, want zijn belangstelling was opgewekt.

Hij hoorde het geluid van een auto en weldra verscheen de wagen — blijkbaar Bains eigendom — in de oprijlaan. Hierin zag Cole twee mannen zitten — een aan het stuur, den andere in de tonneau. De voorste man was Judson Bain — daarvan was hij zeker. De ander was niet iemand, dien hij kende, zoover hij bij het doffe licht der lantaarns kon zien; de derde persoon — de vrouw — was verdwenen.

Cole vertelde het verhaal bijna lachend, maar ik was zeer verlangend meer te hooren. Blijkbaar echter was er niet meer. Cole was spoedig daarna naar bed gegaan. Hij was 's morgens opgestaan om Barnaby's telefonische boodschap aan te nemen, waarin hem werd verzocht mij te ontmoeten, en toen

hoorde hij dat de aanklacht tegen mij plotseling was ingetrokken.

Ik was uiterst nieuwsgierig.

„Is Scancey van morgen in de stad gezien?” vroeg ik.

„Ja — o, ja. Hij is er heel vroeg heen gegaan.”

„En Bain?”

„Een reporter vertelde mij dat hij van de dienstboden in het huis had gehoord dat Mr. Bain den heelen nacht niet thuis was geweest.”

„Zoo! Bracht Scancey den nacht in zijn eigen woning door?”

„Ja, dat geloof ik wel. Hij was daar, maar hij wilde de verslaggevers niet ontvangen voor hij vanmorgen uitging, tegen zeven uur, om eenige telegrammen te verzenden. Toen kregen ze hem te pakken — en hij zei ze vriendelijk goeden morgen en vertelde hun dat hij niet zou spreken voor hij Bain had gezien — hetgeen niet vóór vanavond zou zijn.”

„En wat is er met de vrouw, die Bains tuin binnen kwam?”

„Eerlijk gezegd weet ik het niet. Zij was waarschijnlijk een dienstbode uit het huis.”

„Misschien.....”

Toen ik Cole's kantoor verliet, met hartelijken dank voor zijn hulp, ging ik uit op een nieuw onderzoek.

Ik telefoneerde eerst naar The Hazels en kreeg Barnaby aan het toestel. Ik vertelde hem dat de aanklacht tegen mij was ingetrokken en dat Bain niet in Hazelhurst was. Ook van Scancey's tocht naar de stad. Meer bijzonderheden durfde ik per telefoon niet geven. Ik vertelde hem dat ik een spoor wilde volgen, dat zich had voorgedaan, en dat ik later het huis weer zou opschellen.

Hij vertelde mij op zijn beurt dat Donna en Hal juist hadden vernomen welken keer de zaak had genomen. Hij zei dat Donna zich flink had gehouden. Hal was in het eerst opgewonden geweest, maar hij was later veel rustiger geworden.

Ik verliet de telefoon in tamelijk gedrukte stemming bij het idee hoeveel smart en angst mijn nieuwe vrienden moesten ondergaan.

Mijn besluit om Judson Bain te bestrijden met alle middelen, die mij ten dienste stonden, werd alleen maar versterkt door Barnaby's verhaal van hun rustige houding bij het vernemen van den aanval op hen.

Ik had reeds den sheriff op jacht naar Bain gezonden, ofschoon ik weinig vertrouwen had in zijn succes. Ik geloofde dat ik beter zou slagen als ik er zelf op uit ging, en in mijn geest was reeds een plan gevormd. Bain was in haast vertrokken. Scancey had telegrammen verzonden. Dit waren al twee dingen, waarmee rekening gehouden moest worden. Misschien stonden zij niet met elkaar in verband. Misschien ook wel.

Ik informeerde waar het telegraafbureau was — er was slechts een in het plaatsje — en het gelukte mij, onder voorvegen dat ik een gezonden bericht moest verificeren, van de telegrafiste toestemming te krijgen de stukken door te zien.

Ik vond ook werkelijk Wheeler Scancey's telegrammen. Er waren vier. Drie ervan hadden voor mij geen waarde, maar het vierde luidde:

„Fred. Henderson, Cold Spring Chettesworth. Chocolate komt. Leg de plank uit. Scancey”.

Het was voldoende. Het was natuurlijk een niet te begrijpen telegram, maar het adres was het eenige dat ik noodig had.

Ik ging onmiddellijk naar het kleine spoorwegstation.

„Hoever is het naar Chettesworth?” vroeg ik den klerk achter het getraliede raampje.

„Twee en zeventig mijlen”, klonk het antwoord van den somberen man, die mijn aanwezigheid als een hem aangedane beleediging scheen te beschouwen.

„En Cold Spring?” zei ik op goed geluk, niet wetend waarop de naam van toepassing was.

Hij keek boos.

„Wat?” vroeg hij.

„Wat is Cold Spring?” vroeg ik.

„Een paardenfokkerij,” antwoordde hij norsch.

„Wanneer kan ik een trein naar Chettesworth krijgen?” vervolgde ik.

„Twaalf tien,” gromde hij.

Het was nu pas elf uur en ik ging de straat op en aan een telefoon in een drogisterij schelde ik Barnaby op, die tot mijn blijdschap dadelijk zelf antwoordde.

„Je spreekt weer met Randall,” zei ik tot hem. „Heeft Bain een paardenfokkerij in Cold Spring, Chettesworth?”

„Neen”, antwoordde Barnaby, „maar Curly Conrad wel.”

Dit bracht mij een oogenblik in verwarring, maar ik vroeg onmiddellijk:

„Hoe heette het meisje waarvan in de brieven sprake was — de verdwenen documenten?”

Ik durfde niet meer vragen, uit vrees voor luisteraars op delijn.

„Luella Westfall,” klonk zijn antwoord, zeer duidelijk.

„Waar kan ik informatie omtrent haar krijgen — op veilige wijze?”

Hij zweeg een oogenblik.

„Zij woonde met haar moeder in Kent Street”, zei hij. „Maar — wacht — vraag dominee Vernon naar haar. Hij kan je alles vertellen wat je wil weten en hij is betrouwbaar.”

„Goed”, zei ik. „Ik ga naar Chettesworth. Ik zal je later berichten.”

Ik hing den hoorn op. Toen ik de cel verliet en den winkel weer inkwam, zag ik een bediende achter de toonbank, die mij nieuwsgierig aankeek. Ik vroeg mij af of hij mijn gesprek ook had beluisterd door de dunne muren van de cel en zoo ja, hoeveel hij eruit had kunnen begrijpen. Daar was nu echter niets aan te doen en ik wierp geen tweeden blik op hem. Ik herinner mij, dat hij een lange, bleeke man was met zeer licht blauwe oogen en beschouwde hem als een onbetekenend persoon wat ons betrof.

Toen bracht ik een bezoek aan Dominee Vernon.

Hij ging dadelijk op mijn vragen in, toen ik Barnaby's naam noemde.

„Arm kind!” zei hij van het meisje. „Ja, ik heb haar en haar moeder vele jaren gekend. Zij is hier opgegroeid. Zij is een heel mooi luchthartig, klein ding, tamelijk ijdel. Haar moeder is een heel vreemde vrouw, van wie niemand veel weet. Zij en haar dochter werkten beiden, tot voor korten tijd, in een heel bijzonder vak: zij schilderden vischaas, kunstvischjes enz. voor een firma hier. Zij hebben goed haar brood verdiend. U weet waarschijnlijk van de moeilijkheden waarin het meisje heeft verkeerd. Zij was tot ongeveer een maand geleden in het gasthuis en haar kind is daar gestorven. Het is bekend, dat Martin Fenelon met haar bevriend was en dat hij enkele van haar rekeningen heeft betaald. Dat was, denk ik, de oorzaak van de praatjes omtrent Fenelon. Ik geloof geen woord kwaad van hem, maar het meisje wilde niets los laten omtrent haar moeilijke omstandigheden. Zij wil niets vertellen om iemand te helpen of te hinderen. Nu hoor ik, dat zij is weggelopen.”

„Wanneer?”

„Vanmorgen — of gisteravond.”

„Alleen?”

„Zoover wij weten.”

„Weet haar moeder iets van haar?”

„Haar moeder is de meest gesloten persoon, die ik ooit heb gekend. Zij wil zelfs geen vragen beantwoorden.”

„Vreemd,” zei ik. „Vindt u het ook niet vreemd, dat het meisje juist nu is weggelopen — juist op dit oogenblik?”

„Zeker. Maar weet u — —”

De geestelijke weifelde. Hij was een vriendelijke, oude heer met wit haar en lieve, blauwe oogen.

„Weet u, ik heb het gevoel, dat het arme kind is verjaagd! In het begin scheen zij zich er niet veel van aan te trekken. Toen plotseling, een paar dagen nadat zij weer was thuis gekomen, sloot zij zich op in haar moeders woning en zij en haar moeder hebben beiden absoluut geweigerd op eenige vraag te antwoorden.”

Ik dacht na. Ook hier was een vreemde complicatie.

„Kent u de voorgeschiedenis van de moeder niet?” vroeg ik.

„Neen. Zij is zes of acht jaar geleden uit het Westen hierheen gekomen en zij en Lou, zooals iedereen het meisje noemde, hebben sedert al dien tijd een heel gewoon werkzaam leven geleid.”

„Wil u mij het meisje beschrijven?” vroeg ik. „Het is van het grootste belang dat wij haar op het spoor komen en ik heb haar nooit gezien.”

„Zij is klein,” antwoordde hij, „en heel blond. Mooi, met blauwe oogen en een vrij lange bovenlip die op Iersch bloed wijst. Haar wimpers zijn lang en krullend als bij een wassen pop.”

Het was bijna tijd voor den trein naar Chettesworth en den ouden heer bedankend, ging ik weer naar het station. Ik zond weer een telegram naar mijn notaris in de stad en vertelde hem dat het nog wel eenige dagen kon duren voor ik op zijn bureau kwam.

De reis was vrij lang en vervelend en toen ik aankwam, zag ik dat Chetterworth een drukke plaats was aan den voet

der bergen. Het was twaalf uur toen ik Hazelhurst verliet en het was over drieën toen ik op het perron stapte. Ik vernam dadelijk dat Cold Spring Farm zes mijlen verder buiten de stad was en dat ik erheen kon rijden of lopen.

Terwijl ik de straat doorliep, kwam een idee in mij op, dat vele kansen aanbood en tevens strookte met mijn zin voor het avontuurlijke. Waarom zou ik Judson Bain in de gelegenheid stellen per toeval erachter te komen, dat ik in de buurt was? Waarom zou ik mij niet vermommen? Waarom niet een dieper spel spelen dan het eenvoudige, dat ik mij had voorgesteld? Met voldoening greep ik het denkbeeld aan.

Mijn geest werkte snel alle bijzonderheden uit. Eerst zou ik een plaats als hoofdkwartier kiezen — een pension. Een vraag van het station was daarvoor voldoende. Ik werd gezonden naar „het beste in de stad”, gehouden door een Duitsche vrouw met een vriendelijk gezicht, die er zindelijk uitzag en mij een vrij goede kamer aanbood. Ik vertelde haar dat ik een paar dagen in de bergen wilde jagen en dat ik haar kamer voor een week zou huren.

Toen ging ik heen, kocht een goedkoop geweer, een nog goedkoop handkoffer en een Manchester confectiepak, grof en zwaar. Ik kocht van den koopman een linnen jachtcape en een fluweelen pet, die hij lang genoeg in zijn winkel had gehad om even blij te zijn dat hij ze kwijt was als ik was toen ik ze kocht. Nu zou mijn costuum er niet al te nieuw uitzien. En al mijn nieuwe bezittingen nam ik mee naar mijn kamer.

Twee uur later, toen de schemering viel aan het eind van een geurigen lentedag, vroeg ik den opzichter te Cold Spring Farm — een groote, mooie, goed onderhouden plaats — om een plaatsje waar ik 's nachts kon slapen. En ik kreeg het.

(Wordt vervolgd).

Nog altijd de landschapsstijl....

Te 's-Gravenhage zal, op het terrein, begrensd door den Wagenaarsweg, den Nieuwen Duinweg en de Nieuwe Parklaan, een park worden aangelegd. En wel volgens besluit van den Gemeenteraad van 13 Febr. l.l., in den landschapsstijl, volgens het ontwerp van den dienst der plantsoenen. Dat wil zeggen, dat we weer de dwaasheid te genieten krijgen van imitatie-natuur, die alleronnatuurlijkst is, en waarin kronkelende voetpaden, en vooral, een vijver in den vorm van een slang, die twee konijnen heeft doorgeslikt, een belangrijke rol spelen.

Wij laten geheel daar, of het principieel-betere plan van den Dienst der stadsontwikkeling en volkshuisvesting zonder feilen was, te meer omdat dit van het aangenomen plan zeker óók niet gezegd kan worden. Maar wij betreuren het, dat weder aan den landschapsstijl, dien wij uit den boeze achten, de voorkeur gegeven is. Natuur en kunst zijn nu eenmaal twee verschillende begrippen. En de tuinarchitect heeft, wel verre van bij zijn aanleg de natuur na te bootsen — natuur nabootsen is trouwens iets onmogelijks — binnen geordende lijnen de schoonheid van bloemen en planten tot hun recht te laten komen.

De tijd dat men rotsen, hermitages, „laiteries” en dorpjes in parken nabootste, is gelukkig voorbij. Maar van den landschapsstijl zonder deze consequenties zijn we klaarblijkelijk nog niet verlost. Wanneer zal men inzien, dat in de natuur de kronkeling van een weg, van een stroom, altijd door natuurlijke hinderpalen te verklaren is, en dat, als deze er niet zijn, de weg, de stroom, de rechte lijn verkiest? En dat de aanleg van de tuinen van Versailles, van Middachten, grootsch en indrukwekkend is en blijft terwijl de quasi-onnatuurlijke kronkelingen van den landschapsstijl noch hun indrukwekkendheid, noch die van de echte natuur bezitten?

Dr. H. P. Berlage en de tuinarchitect D. F. Versteeg gaven aan het helaas niet gekozen plan de voorkeur. Zeven raadsleden schaarden zich aan hunne zijde. Wij hopen, dat dit niet alleen geschiedde, omdat de twee genoemde adviseurs mannen van gezag zijn, maar ook, omdat zij inzagen, dat wij nu eindelijk van den landschapsstijl verlost moeten worden.

Het „geometrische plan” was zulk gewild en gezocht knutselwerk, heeft een der tegenstanders van dit plan geschreven. Het „landschappelijk plan”, met zijn tegennatuurlijke kronkelingen, soms niet?

Inplaats van een tuin-kunstwerk krijgt de Hofstad nu weer een knutselwerk, waarin de mensch getracht heeft de natuur na te bootsen, een sentimenteel tusschending, dat uit den tijd is.

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL RHIJNESTEIN, ACHTERZIJDE.

HET KASTEEL RHIJNESTEIN.

WANNEER in de grootendeels verlande bedding van den (Krommen) Rijn nabij Cothen een burcht gesticht werd, is onbekend. Als eerste bezitter van dat „huus ende hofstede te Rynensteyne” wordt echter Gijsbert van Bloemenweerde genoemd, die tot leenheer Gijsbrecht van Abcoude had. In 1361 draagt hij het leengoed op aan zijn heer ten behoeve van Margriete van Arkel, waarschijnlijk op aandringen van haar familielid Jan van Arkel, den Bisschop van Utrecht, die ook wel verantwoordelijk zal moeten gesteld worden voor de aan het verlei verbonden voorwaarde, dat Jan van Arkel's bastaardzoon Johan, na haar overlijden in 't bezit van Rhynestein zou komen.

Dat geschiedde in 1368. En dan komt „heer Jan van Rynensteyne”, de basterd, het huis bij Cothen betrekken. Woelige tijden breken voor Rhynestein aan; zijn nieuwe heer blaakte van vechtlust; waar te vechten viel, daar was Jan van Rhynestein van de partij. En van rooven en plunderen hield hij ook wel. Daarop wijst de manier, waarop hij zich in de bosschen van Henegouwen meester maakte van twee goudsmiden, die, vervolgens naar Cothen gevoerd, maanden lang in de kerkers van Rhynestein hebben moeten zuchten. Daarop wijst ook de eenigszins ongemotiveerde plundertocht, door ridder Jan en zijn benden in Goyland ondernomen. Teruggedrongen binnen Rhynestein, moesten de vrijbuiters weldra het kort geleden door zijn heer nieuw opgebouwde kasteel tegen den overmachtigen vijand verdedigen, waarbij zich ook de Bisschop Frederik van Blankenheim had gevoegd. Na dapperen tegenweer moest Jan van Rhynestein zich op genade of ongenade overgeven. Zijn fieren burcht werd met den grond gelijk gemaakt. Slechts een zware vierkanten toren, die geheel in het water lag, en de „voorburcht”, het poortgebouw dat een vestinkje op zichzelf vormde, bleef over.

Korten tijd daarna schijnt er weer een Huis op de puinhoopen van het oude Rhynestein te zijn gesticht, dat echter slechts een flauwe schaduw was van ridder Jan's burcht. Dit tweede Rhynestein bestond uit een tweetal aaneen-

gebouwde huizen met trapegevels en hoog dak, en werd omstreeks 1810 afgebroken.

Tal van eigenaren uit verschillende geslachten heeft het goed in de verloopen eeuwen gehad; een der heeren, die het meest hart voor Rhynestein toonde te bezitten, was Daniël van Nijewael, (1440—1473) aan wiens bemoeiingen ook het herstel van de oude St. Agnes kerk in de nabijheid was te danken. In 1827 kwam de bezitting aan de familie van Beck Calkoen, die reeds het aangrenzende Steeniswaard in eigendom had. De stalling van Rhynestein was in dien tijd in woonhuizen veranderd, de voorpoort deed als verblijf van den slotvoogd dienst en de oude verdedigingstoren werd als bergplaats van allerlei zaken gebruikt.

In 1873—'74 werd naast den ouden toren een woning gebouwd, een zeer eenvoudig huis, dat slechts aan zijn buurman uit de middeleeuwen, waarmee het één geheel vormde, eenige statigheid ontleende, een statigheid, die wat toenam, toen in 1887 aan de andere zijde een tweede toren werd opgetrokken. Schilderachtiger is wat overbleef van de voorpoort, die in de middeleeuwen een versterkinkje op zich zelf heeft gevormd, maar er nu tamelijk vreedzaam uitziet. Mooie kijkjes zijn te genieten in de tuinen, en wie hier rondwaalt, verheugt zich er over, dat Rhynestein weer een huis bezit, zij 't dan een minder indrukwekkend huis dan Jan van Rhynestein's geduchte burcht vermoedelijk geweest is. A. L.

VAN DEN BUITEN.

{III. SPOORSNEEUW.

DE ramen van mijn slaapkamer worden niet afgesloten door gordijnen, om onbescheiden blikken te weren, want dit is onnoodig, die worden er niet geworpen hier in onze eenzaamheid, en 's ochtends bij 't wakker worden weten we dan ook onmiddellijk wat voor weer het is. Zoo was er dan 's morgens een helder koud licht op mijn slaapkamer en direct drong het tot mij

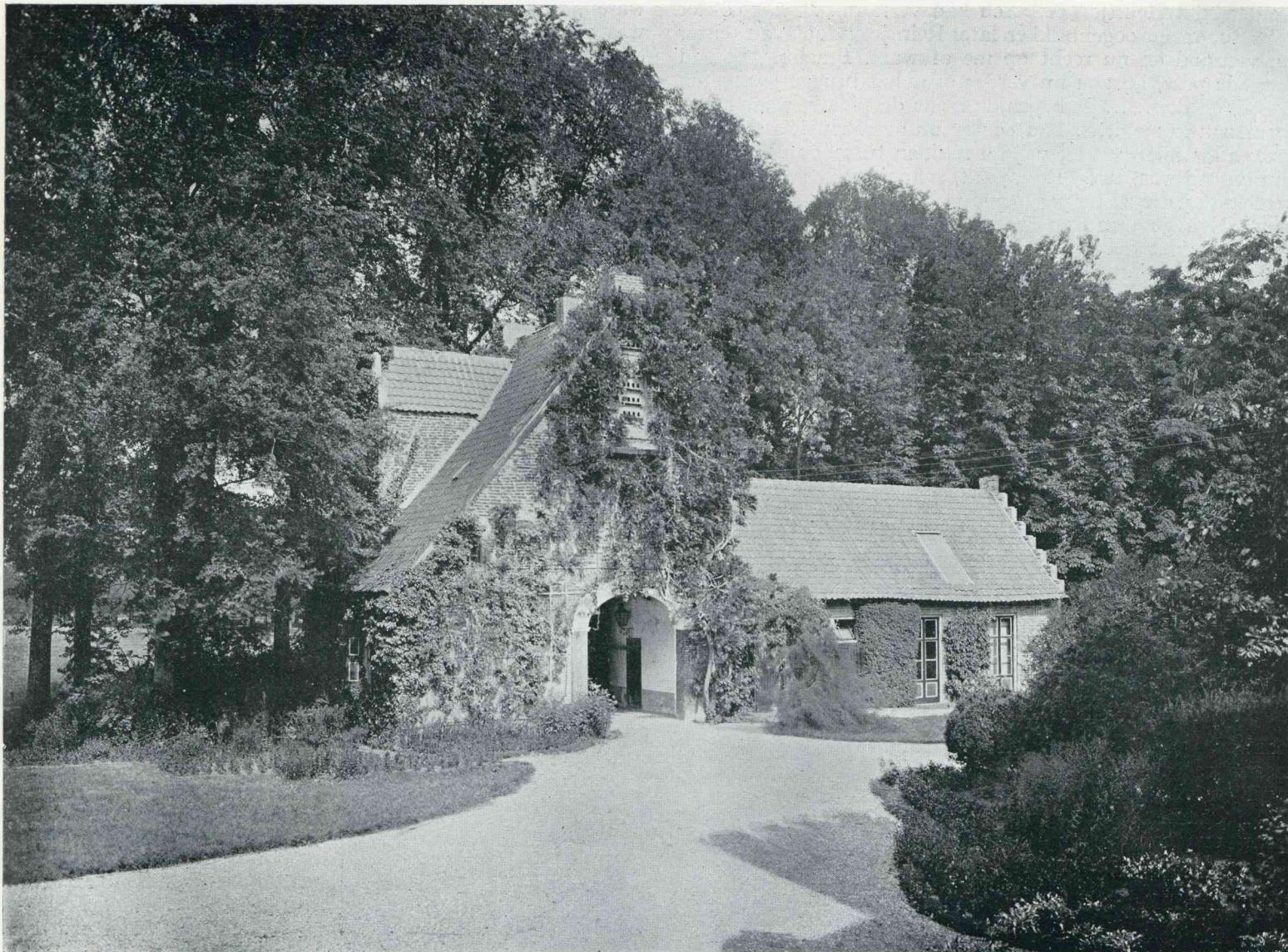

Foto C Steenbergh.

DE OUDE VOORPOORT, BINNENZIJD.

door: daar moet sneeuw gevallen zijn vannacht. En zoo was het ook.

Een mooi gezicht, zoo van boven af uit de slaapkamer-ramen: de paden en de grasvelden met een witten deken toegedekt, de uitstaande takken van de sparren met toeffen sneeuw beladen, en de onderste zóó erg zelfs, dat ze niet meer te onderscheiden waren; kleine sparretjes en struikjes waaraan nog wat blad zat, waren er geheel door overdekt en vormden nu kleine oneffenheden in 't groote gazon. Scherpe lijnen en hoeken waren afgerond, alles vloeyde zacht ineen, en 't geheel was een beeld van groote rust, waarnaar het een genot was te kijken. Dat bleef ik dan ook nog een oogenblik doen en toen naar beneden, om vóór het ontbijt nog even wat frissche lucht te happen. Lekker, die frissche koude lucht in te ademen! Kom, de hondjes moeten er ook maar even van genieten. Een korte begroeting, en dan, als dollen vliegen ze den tuin in, 't wordt een zenuwachtig geren van en naar den baas totdat ze meenen, dezen nu wel voldoende hun dankbaarheid te hebben betoond, en aandacht aan de boschjes beginnen te schenken, daartoe verlost door een geurtje, dat hun vermoedelijk in den neus is gewaaid, want enkele tellen later hoor ik het al: „kok, kok”, en een fazantenhaan strijkt over de dennen, „kok, kok”, een volgende, maar die laat zich niet zien, die is getakt. Een kort fluitje en daar heb je de beide deugnieten weer. Zie zoo, die hebben hun frissche neus ook gehaald.

Nu weer naar binnen; prettig, zoo licht als het in de kamers is, dat stemt je opgewekt, zon en licht is toch maar alles. Vlug ontbeten en dan..... en route, neen, ongelukkig genoeg valt er wat te schrijven van morgen, en met den vromen wensch: „de kerel, die de administratie heeft uitgevonden, moesten ze ophangen”, wordt de bureaustoel ingenomen.

Tegen twaalf uur verscheen de rijksveldwachter; die had wat te vertellen. 's Ochtends, heel vroeg al, was hij er met de jachtopzieners op uitgetrokken. Ieder was een route aangewezen, en zoo hadden ze uren in het rond alles nage-speurd, en nu wisten ze precies, wat er woonde en leefde

in de bosschen, want versch gevallen sneeuw verraadt alles, elk voetspoor en -spootje blijft, en ieder dier heeft zijn eigen prent.

„Houtvester, er zijn veel vossen”. „Zoo, commandant”. „Ja, daar en daar en daar hebben we er gespeurd.” „Zoo”. „En, houtvester, mag er op gejaagd worden?”

Nu is het vossenjagen voor onze jachtopzieners de jacht bij uitnemendheid. Een goede jachtopziener houdt van zijn wild, en al wat dat wild belaagt, is zijn gezworen vijand, en van al die vijanden staat de roode roover wel bovenaan. Wanneer je zoo'n jachtopziener zoudt willen gelooven, dan is zoo'n roode roover nog erger dan de schrokkige Gijs uit onze kinderjaren, en volgens hem zijn de hoeveelheden reusachtig, die zoo'n dier in een jaar verteert. En dan in den werptijd, dan ligt er bij 't hol een karrevracht beentjes en fazantenveeren, zoodat je de schrik om het hart slaat, wanneer je er aan denkt wat dat straks in den jachtijd moet worden. Er moet dan wel niets meer te jagen over zijn.

Nu heeft een goede jachtopziener de Latijnsche school even goed doorloopen als zijn baas, zoodat het gewoonlijk erg meevalt, wanneer later de jacht wordt geopend.

Intusschen, al is een vos in 't vrije veld, vooral wanneer hij de ruimte heeft, een wondermooi en interessant dier, men kan van 't goede, en in dit geval van 't interessante, ook te veel krijgen, zoodat de toestemming, den gespeurde te mogen opruimen, werd verleend. Met een gerust geweten kon ik dit doen, want het zou de laatste niet zijn.

Nu was er natuurlijk geen houden meer aan. Een hartelijk afscheid van de kantoorkruk en daar ging de houtvester, na den middag, met een paar drijvers naar de afgesproken plaats, een groot bosch, midden in de hei, langs het ven. Rondom werden de geweren geposteerd en ik kreeg mijn plaatsje bij een bruggetje. Daar, werd verondersteld, zou hij langs wisselen. Een paar revolvershots kondigden het begin van den drift aan, en heel lang duurde het niet, of uit de gebaren van mijn buurman, den commandant, mocht ik

afleiden, dat Reintje het bosch had verlaten. Ik zag echter niets, tot enkele oogenblikken later Reintje opdook van achter den venrand en nu recht op me afkwam. Prachtig, ik had de goede post, hij zou nu verder over het bruggetje moeten komen, en dan..... ik bepaalde reeds de plaats, waar hij te liggen zou komen..... had echter buiten Reintje's slimheid gerekend, want toen hij vrijwel midden tusschen mijn buurman en mij was, boog Reintje af, schoof over 't ijs, en passeerde me op een zestig pas en pang!..... er gebeurde niets..... pang! Reintje slaat op zij, gelukkig, ik heb hem, maar jawel, hij gaat door, alleen maar wat vlugger nu.

„Hier is 't schot gevallen”, de hagelkorrels teekenden zich scherp af op de sneeuw. „'k Heb hem geraakt”. „Kijk zijn poot sleept”. „Hij gaat op drie pooten”. „Kijk eens, wat een bloeddruppels liggen er in 't spoor”.

„Zoo'n sluwe rekel, juist midden tusschen ons beiden moest hij doorsluipen.” „'t Was zeker 55 pas”, zegt een ander, die 't bereids had nagemeten.

Wat nu? 't Spoor volgen? Natuurlijk, en door de hei, over omgeploegd land, door greppels, over slooten, door boschjes ging de tocht, dan waren er weer wat meer bloeddruppels, dan zagen we ze niet meer, maar altijd sleepte de poot. „Kijk, hier heeft hij gezeten” en meer bloed lag er daar, en vlugger werd weer het spoor gevolgd, dwars overal door en over, en toen we een anderhalf uur zoo geloopt hadden, kwamen we aan een moeras, dat nu door de vorst goed begaanbaar was, en midden daarin was een boschje van gagel en wilg, en een enkele berk, daarheen leidde het spoor, en toen we er om liepen leidde het er niet weer uit. Hier moest hij zitten. Weer werden de posten uitgezet. De commandant met twee drijvers ging boven den wind, en nauwelijks waren ze bezig of daar verscheen Reintje op het ijs recht in mijn richting. Ga door, vader, dacht ik, en jij kunt je testament maken, want reeds nu ben je binnen schot. Maar jawel, juist als ik dit gedacht heb, draait Reintje zich om, precies in de richting van een schutter, zoodat ik niet durfde schieten, en weer 't boschje in, een oogenblik later: „de vos! de vos!” en pang! pang! pang! en nog eens pang! gevolgd door een stilte

een veelzeggende stilte. Een der jongere wildschutten was hij vrijwel van de beenen geloopt. Hij moest het hooren, maar natuurlijk wist hij een geldige reden op te geven, waarom het schot mis was. Ongelukkig lag er sneeuw en kon 't geval geconstrueerd worden. Een prachtkans had hij gehad, een zeker schot, maar..... meters had hij mis geschoten. De jachtkoorts had hem parten gespeeld. Reintje had Benjamin uitgezocht. Reintje was weer eens wijs geweest.

Wat nu? Natuurlijk weer verder. 't Spoor leidde naar een dennenbosch, toen weer naar een ander dennenbosch, en naar nog vele mooie dekkingen, maar nergens had Reintje stand gehouden en toen hij eindelijk van uit de laatste dekking weer de hei op was getrokken, toen was er geen kans meer; de zon was reeds lang onder, nauwelijks konden we 't spoor meer zien en noode moesten we 't opgeven. Waar waren we? Ik wist het niet, we waren op vreemd terrein, maar de commandant was georiënteerd en een uur of drie stonden we van huis, waar we echter slechts komen konden langs ongebaande wegen. We gingen huiswaarts; 't eerste uur was er stof genoeg: de vos. 't Tweede uur ging 't ook nog, maar 't derde uur..... 't Terrein was moeilijk, moerassig, en doorsneden met wallen en greppels, die wel toegevroren

waren, maar door de zware hei en bunt, die er overhingen, was dit ijs niet erg betrouwbaar en zoo nu en dan schoot er een tot over zijn knieën 't koude water in. Eindelijk kwamen we op bekend terrein, de maan begon ook haar licht te geven, we waren nu in ons oude eikenbosch.

Langs mij bekende paadjes ging het, en hoewel moe en kletsnat, ondervond ik ook nu weer van dat bosch, bij nacht en in de sneeuw, de bekoring, en verkortte het mij den weg. Eindelijk kwam ik thuis, doodmoe, kletsnat, 't was al een uur of acht.

We hadden logée's, stadsmenschen.

„Zoo, waar kom jij vandaan? waar heb jij gezeten?” en toen kwam 't verhaal. Als een wonderdier bekeken van de stedelingen en ze begonnen aan de geestvermogens van den houtvester te twifelen. Stel je voor, bij nacht en ontij door de hei te zwerven, na uren achter een vos te hebben gehangen, platzak en kletsnat thuis te komen en dan nog te zeggen: „wat heb ik genoten”. Men kon het zich niet anders voorstellen, dan dat het een geval van atavisme was, en dat een van zijn voor-ouders, een Sakser, zijn invloed deed gelden. Alleen een nichtje, dat misschien ook nog wat veel Saksisch bloed in zich had, kon er zich indenken, en begreep oom's genot, zoodat ik zei: „nou meid, als morgen de sneeuw er nog ligt dan mag jij mee”.

En den volgenden dag gingen we weer uit, nu dreven we de bosschen, en twee vossen, een rekel en een teef, hebben tol moeten betalen en toen ze er lagen, werden naar oud gebruik alle geweren gekruist over „den vos” gelegd.

Een kring werd er gevormd, een rondedans gehouden.

„Oude gebruiken moeten gehandhaafd”, zei de majoor. „en den vos moet eere be-
wezen”.

We brachten twee vossen mee, maar 't genot van de jacht was vele malen geringer dan dat van den vorigen dag, en 't mooist was nog, dat de commandant me vertelde, 's ochtends heel vroeg weer 't spoor van Reintje te hebben opgenomen, 't had geleid naar een bouw waar hij den nacht had doorgebracht, maar 's morgens had hij den bouw ook weer verlaten, alleen hij mankte nog wat.

Het leven was hem van harte gegund. HOUTVESTER.

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL RHIJNESTEIN.
DE VOORPOORT, BUITENZIJDEN.

Een visioen, en de al of niet daarmee in verband staande gevolgen.

(Vervolg).

„POLEN zijn anders onbetrouwbaar,” merkte Herbert op, „mijn Moeder had in haar ouderlijk huis Poolsche bedienden; maar ze vertelde, dat deze alleen met slaag te regeeren waren en men steeds voor hen moest oppassen.”

„Och wat,” zei Philipp rustig, „ik vergis me niet in dezen jongen; hij heeft een goed karakter en is pienter. Maar,” vervolgde hij, „'t was nog een heel ding om te maken dat ie niet in de gevangenis terecht kwam. Hij had n.l. geen papieren en na veel heen en weer gepraat heb ik den Amtsvorsteher moeten beloven den jongen bij me te houden, tót hij zijn papieren had. Anders werd hij gevangen genomen.”

Buiten hoorden we stemmen, luid roepen en paardenge-trappel. Toen we naar buiten keken zagen we een aardig tooneel: een van de paarden was losgebroken en holde nu den voorhof rond, terwijl de tuinman en de jongen hem probeerden te vatten, hetgeen zeer moeilijk was, daar hij nog zon-

der tuig was. Het dier was prachtig zoo, in zijn veroverde vrijheid.

„Kom, we gaan helpen,” riep Philipp en we snelden naar buiten.

Maar 't koste heel wat tijd het slimme dier te vatten. Eindelijk lukte het ons dan, door het met lange latten den weg te versperren en in te sluiten. Snuivend en trillend, de oogen glanzend en vurig, was het toen gedwongen zich te laten zadelen.

Nu stegen we op en verlieten den voorhof, terwijl de honden luid blaffend en om de paarden heen springend meegingen. Het weer was heerlijk, droog en zacht, en de sneeuw kraakte onder de hoeven der paarden. Philipp bereed den weerbarstigen schimmel, en Herbert en ik hadden ieder een mooi, bruin paard, beide rustige, goedgebouwde dieren.

„Jij hebt het beste paard,” zei Philipp tot Herbert, „daarop heb ik urenlang gereden, zonder het te vermoeien; het is niet bang en durft alles. Maar deze hier,” hij klopte den schimmel, die er nu kalm uitzag, op den hals, „is een lastig heer. Doch 'k heb hem pas kort en hoop hem goed te krijgen.”

We reden een tijdlang zwijgend voort. Het landschap was prachtig, eenzaam en uitgestrekt. De bosschen met breede paden en van soms onbegaanbare dichtheid, de meren, met bosschen omgeven, alles, zoover het oog zien kon, in smettelooze witheid, de hooge naaldboomen, die bogen onder haar sneeuwvrucht — het was een grootsch gezicht.

Enkele smalle planken bruggetjes moesten we over; dan ging Herbert voorop en volgden wij hem op den voet. Alleen zouden Philipp's en mijn paard niet gedurfd hebben. Tot we kwamen aan een heel wankel planken brug, waar ook zijn paard niet over durfde. We stonden een oogenblik stil en keken om ons heen.

Doodsche stilte. De bekende vergelijking met een kathedraal kwam bij me op. Doch daar trof ons ineens het geluid, dat ik reeds den vorigen nacht gehoord had — als van verwijderden donder. Doch nu zwol het meer en meer aan, en was veel krachtiger.

„Dat was het,” zei Herbert zacht, „gisteravond.”

„Het kruien van het ijs,” antwoordde Philipp.

Zijn gezicht was ernstig en weer viel me de melancolieke uitdrukking op.

„Kom,” vervolgde hij, zijn paard omwendend, „laten we een anderen weg zien te krijgen.”

Ineens begon nu de schimmel te stijgen en achteruit te dansen en ik zag welk een goed ruiter Philipp was. Het dier bleef, ondanks Philipp's pogingen het te bedaren, onrustig en schichtig, en met onzen kalmen rit was het gedaan. We gingen nu een anderen weg, en Herbert en ik reden voor, om Philipp ruimte te laten met zijn lastpost.

Het is moeilijk dit schoone landschap te beschrijven, dat ook zoo afwisselend was. Uit het bosch gekomen kwamen we aan een vlak gedeelte, waar terstond rechts een klein meer lag van grilligen vorm, met steile oevers aan den eenen kant en langs welks glooienden oever aan de andere zijde een allerlieft dorpje lag, als een kerstdorp, slapend in de sneeuw.

Hier en daar deed het landschap me denken aan onze Veluwe — doch dit is niet geheel juist; want heeft niet elk landschap zijn eigenaardige stemming, zijn persoonlijk kenmerk? Ook vergelijk ik niet graag. Voor mij is Holland — Holland, waar geen ander land, of landschap op lijkt. Ik moet nu denken aan een paar medereizigers van me opeen reis van Bazel naar Milaan; we waren juist voorbij Domodossola gekomen. Het was in den winter, Januari, en de temperatuur was al

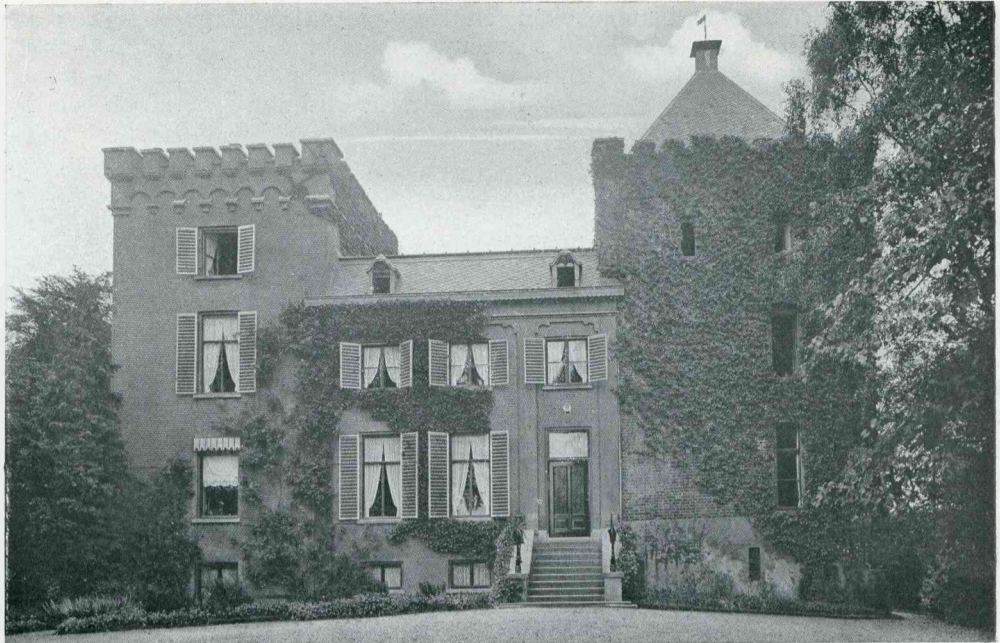

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL RHIJNESTEIN, VOORZIJDE.
RECHTS DE TOREN VAN HET OUDE KASTEEL.

zoel. Het landschap kreeg hier reeds dat onbeschrijfelijk Italiaansche cachet, onbeschrijfelijk, voor wien Italië kent en ervan houdt. Genoemde medereizigers waren een paar Engelschen, een niet jong meer echtpaar. Ze waren opgewekt, en toen we in Italië waren gekomen keken ze uit alle macht uit de raampjes. Hun enthousiasme sprak door hunne oogen — ze spraken weinig; tot zij uitriep, en daarin haar geheele gevoel uitte: „Italy is Italy! eh?” waarop haar man emphatically met het jeugdig-grijze hoofd knikte; ook hij scheen dit korte zinnetje voldoende te vinden.

Doch nu was ik dan in Oost-Pruisen, hetwelk óók eenig is.

De zon belichtte alles schitterend, en de strakblauwe lucht welfde zich feestelijk boven onze hoofden. De atmosfeer was droog en prikkelend, in 't geheel niet koud en windstil.

Daar zag ik in de verte een ruiter aankomen. Philipp had juist de handen vol met het temmen van zijn paard en Herbert, met den rug naar den nieuwaankomende toe, genoot van het landschap.

Ik was benieuwd wie het zijn kon, die regelrecht op ons afkwam.

We hoorden nu den paardengalop en Herbert keek om. Ik kon nog niet het gezicht van den ruiter onderschei-

Foto C. Steenbergh

HET KASTEEL RHIJNESTEIN.
KIJKJE IN DEN SALON.

den. Philipp echter had opgekeken en riep plotseling: „Ah, daar is Kubiak. — Hallo!” schreeuwde hij lachend. De aankomende zwaaide met zijn hoed en naderde snel. Hij bereed een prachtig beest, vlug en licht. Nu was hij bijna bij ons en begon ik zijn gezicht te onderscheiden.

Maar — wat was *dat*? —

Ik keek en keek uit alle macht, en 't was me een oogenblik of mijn hart stilstond, want, die daar naderde, en wiens ge-laatsstreken me elk oogenblik duidelijker werden — dat — was — de vreemdeling op de motorbus in Berlijn — de man met den angst-blik en de vlek aan den slaap — die vlek, welke door zijn hand had heen geschenen.

Bespottelijk, om dit laatste niet, zonder meer, voor ge-zichtsbedrog gehouden te hebben! Maar al lachte mijn ver-stand me uit, ik kon niet ontkomen aan een oneindig luguber gevoel, dat zich als een grauwe kille nevel om me heen legde.

Nu was hij bij ons.

Philipp's paard deed als bezeten, en probeerde alles om zijn berijder af te gooien en ervan door te gaan. Angstig waren zijn groote oogen, en de fijne neusgaten snoven en trilden.

„Goeden morgen,” klonk Kubiak's stem, innemend en hartelijk.

Philipp knikte, en Herbert en ik kwamen nader om ons voor te stellen. Hij schudde ons krachtig de hand en zei, dat Phi-lipp reeds over ons gesproken had en gezegd, dat hij zich zoo-zeer verheugde op onze komst.

„'t Is te eenzaam hier voor een mensch alléén,” zei hij toen.

Het was de vreemdeling: hetzelfde goedmoedige gezicht met den vriendelijken mond; doch de oogen waren rustig en hij leek gezonder en levendiger. De vlek aan den slaap ont-brak.

„Ik moet me daarin vergist hebben,” dacht ik, en hardop zei ik, terwijl mijn hart me in de keel klopte:

„Kan ik u ook gezien hebben in Berlijn? U was daar toch gisteren, nietwaar?”

„Nee,” hij lachte een zorgeloozen, goedigen lach, „ik kom hoogst zelden in Berlijn en ben er nu al in maanden niet ge-weest. Ik houd niet van de stad.”

„Ze krijgen hem met geen stokslagen hier vandaan,” hijgde Philipp, die eindelijk zijn paard tot rust gebracht had en bij ons kwam staan.

Ik voelde dat ik er ongewoon uit moest zien, want Herbert keek me verwonderd aan; en een oogenblik later, toen we terug reden in gezelschap van Kubiak, zei Herbert zacht tegen me:

„Waarom vroeg je dat — of je hem in Berlijn gezien had?”

„Herinner je je dan dien man niet meer naast je op den motorbus?”

Ik zag hem aan, dat hij 't geval vergeten was.

„Je zei nog,” verklaarde ik, „dat je hem griezelig vond.”

„O — die,” hij wachtte even, „neen, dien heb ik niet goed aangezien. Lijkt Kubiak op hem? Ik herinner me nu, dat hij me griezelig aandeed, zooals je zegt; maar zoo'n gevoel kan je wel eens meer overkomen bij vreemden. Ik heb hem niet

goed genoeg aangekeken om zijn gezicht te herkennen.”

„Wel — het was Kubiak,” hield ik vol.

„Hij zegt toch zelf, dat hij gisteren niet in Berlijn was.”

„Tóch was hij het.”

Herbert lachte.

We waren nu aan een driesprong van den weg gekomen en Kubiak nam afscheid van ons, met de belofte ons dien avond te komen opzoeken.

„Kom al met de koffie,” zei Philipp.

„Misschien — anders ben 'k er met 't avondeten. 'k Heb nog wat te werken, maar zal komen zoo vroeg ik kan.”

Hierop galoppeerde hij weg, zwaaiend met zijn hoed, en de zon scheen op zijn vriendelijk gezicht.

Stapvoets gingen we huiswaarts.

„Hij houdt vol, Kubiak gisteren in Berlijn gezien te hebben,” begon Herbert.

„Ja, dat zei je,” antwoordde Philipp, zich peinzend tot mij wendend. „Men ziet zelden een sterke gelijkenis, of een dubbelganger. — Kubiak gaat bijna nooit naar Berlijn. Hij is een echte kluzenaar, zelfs mij zoekt hij weinig op, terwijl we toch betrekkelijk bureu zijn; het meer alleen scheidt onze bezittingen”.

„Leeft hij alleen?” vroeg ik.

„Ja — met een hond en wat personeel. Hij is schatrijk, zijn huis is prachtig ingericht, met veel waardevolle dingen, die hij van zijn reizen meegenomen heeft. Hij vertelde me, dat hij vroeger veel gereisd heeft”.

— „Het was dezelfde,” zei ik weer, als gedwongen.

„Er is iets aan hem, wat geen ander kan bezitten — een soort fluidum — 't zelfde had die vreemde in Berlijn — en zooiets hebben twee menschen nóóit gelijk! Ook al gelijken ze in *vorm* op elkaar”.

Philipp en Herbert lachten me uit. 't Was geen praten met zulke ongeloofigen.

We waren bij huis gekomen.

(Slot volgt).

GUY DE VOS.

DE TAAL DER MOLENWIEKEN.

(Slot).

HOE de Zaanse molens „rouwen” vindt men nauw-keurig aangegeven in het meer aangehaalde werkje van den heer W. Buijs, „De Windmolens aan de Zaanstreek”. Het hieronder volgende is dan ook aan dit boek ontleend. De schrijver omschrijft het rouwen als volgt:

„a. Bij het overlijden van den eigenaar: alle (wind)borden of houten van de roeden af en de roeden precies in kruis (Overhek).

b. Voor de vrouw van den eigenaar één hout op de buiten-roede en het kruis een beetje slim, d. w. w. scheef.

c. Voor ouders of kinderen van den eigenaar één hout op de buitenroede en twee op de binnenroede en het kruis een beetje meer slim.

d. Voor broeders, zusters, ooms en tan-tes van den eigenaar met zeven houten, het bovenste end één.

e. Oudtijds duurde de rouw wegens sterfgeval in de naaste familie van den eigenaar een jaar en zes weken. Zondags staat de molen erg slim met drie houten af.

f. Wanneer de molen in den rouw maalt, is van de binnenroede één der middelste borden en van elk der drie andere enden twee middenborden afgeslagen.”

Het is evenwel alléén voor het afsterven van den patroon, zijn vrouw of kind, dat de molen blijft stilstaan. Voor hoelang vindt ik niet aangeteekend, maar het mag worden aangenomen, dat na de begrafenis de arbeid weder werd aangevangen.

Staan de roeden „slim”, dan wil dit zeggen, dat geen der wieken horizontaal of verticaal staat terwijl ook weer niet de „overhekstand” wordt ingenomen. Vergelijkt men dezen stand met dien welken we in ons vorig opstel voor rouw aanga-ven, dan zou daaruit afgeleid kunnen worden, dat ook de Zaanse molen zijn droefheid vertolkte evenals de poldermolens dit deden. In mijn boven aangegeven bron

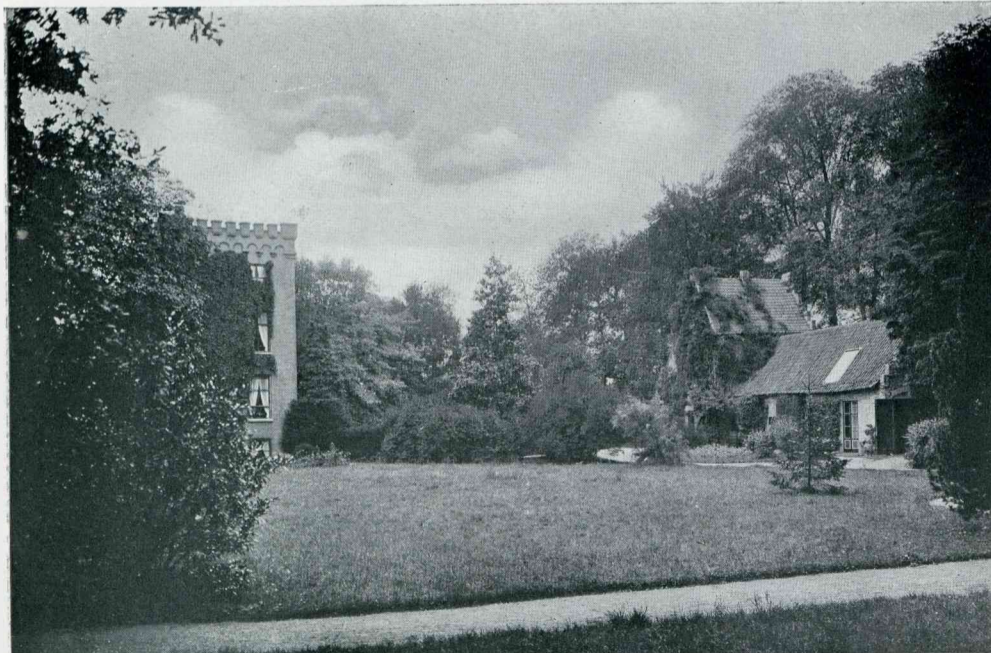

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL RHIJNESTEIN.
HET PARK TUSSCHEN KASTEEL EN POORT.

staat evenwel, dat de molen „te kort” werd gezet. Ik meen hieruit niet anders te kunnen lezen, dan dat de molen stilgehouden werd vóórdat een der roeden den horizontalen stand had bereikt. Maar dan zou die stand overeenkomen met den vroeger besproken „vreugdestand” der poldermolens. Misschien kan een der lezers dit ophelderden; op het niet overal gelijk zijn van de teekens wezen we reeds eerder.

Verder kan nog worden opgemerkt, dat na het overlijden van den molenaar of diens familielid de molen, wanneer hij in rust stond, niet in den overhekstand werd gesteld maar met „een roed voor de borst.” Het schijnt mij, dat gedurende zekeren tijd bepaaldelijk de *rouwstand* aan den stilstaanden molen werd gegeven, daarna nog voor eenigen tijd de *gewone* ruststand werd vermeden, terwijl ten slotte weder alles normaal werd.

Behalve tot het vertolken van rouw en vreugde kunnen de molenwieken tot het aanduiden van meer materiele zaken worden gebruikt.

De figuur hieronder doet een molen zien, welke „timmerscheef” of „kreupel” staat. Deze stand beduidt, dat er iets hapert aan den molen en de oplettende molenmaker heeft zich, (zonder dat een nadere boodschap behoeft te worden afgewacht, naar den molen te begeven, ten einde te onderzoeken wat er aan mankeert.

In Friesland spreekt men van „timmerrouw” waarbij echter de molen staat in den stand welke in Holland als *gewone* rouw goldt.

De Hollandsche poldermolenaar stelt zijn defecten molen overeenkomstig zeer diepen rouw en om den molenmaker te waarschuwen en om de poldermeesters te beduiden, dat hij niet in staat is verder te werken. In stede van „kreupel” noemt hij dit ook wel het „onkant” zetten van den molen. Gedurende de herstelling behoudt de molen dien stand.

Behoeft een met maalsteen werkende molen den steenhakker om die steenen te scherpen, dan stelt de molenaar hem „hakscheef,” de stand in de andere figuur voorgesteld. Met dezen stand waarschuwt de korenmolenaar tevens zijn klanten om niet met „maalgoed” naar zijn molen te komen.

Een hoogst enkele maal komt het voor, dat de watermolenaar zijn molen met aangespannen zeilen „overhek” of „in 't kruis” plaatst. Dit beteekent, dat hij niet verder kan malen, omdat de met waterplanten enz. verontreinigde tochten hem het water niet spoedig genoeg aanvoeren. Dit is als het ware een „proteststand.”

Is een der wieken van een molen niet geheel betrouwbaar meer, dan geeft de oplettende molenaar haar weinig of geen zeil, in tegenstelling met de andere. De andere drie doen dan het werk en zij draait dan „voor spek en boonen” mede.

In Friesland hebben verschillende boeren zelf een watermolen. Het schijnt vrij algemeen gebruikelijk om hem

Foto C. Steenberg.

IN DEN BLOEMENTUIN VAN KASTEEL RHIJNESTEIN.

„overhek” te plaatsen wanneer er een stierkalf geboren is en de boer wenscht, dat de slager het komt weghalen.

Bekend is het, dat de molens in den oorlog meermalen hebben gediend om de bevriende krijgsmacht teekens te geven met betrekking tot de bewegingen of voornemens van den vijand. Het valt gemakkelijk in te zien, dat ze daartoe bij uitstek geschikt waren. Menige molen heeft dan ook zijn vreedzaam bestaan gewelddadig beëindigd en werd door kanon of vuur geveld.

Uit Zeeland wordt ons medegedeeld, dat

de molens werden gebruikt om bevriende stroopers te waarschuwen, wanneer de veldwachter de koddebeier hem op het spoor scheen te zijn.

In de Zaanstreek ziet men vaak de molens met rood-bruine en witte zeilen malen.

Hier schijnt geen andere verklaring voor te zijn, dan dat dit uit welstands oogpunt geschiedt.

Het spreekt van zelf, dat de opstaande molenwiek bij onweder voor den molen gevaarlijk kan zijn.

Er zijn molenaars die, bij opkomend onweder, een opvangervestigen aan een der wieken en deze dan omhoog draaien. De aan den opvangervestigde metaaldraad wordt dan aan de aardeleiding verbonden.

Heeft een molen geen afleider, dan wordt hij gedurende het onweder „overhek” gesteld. De wiekpunten zijn dan minder hoog.

Onder de maatregelen ter voorkoming van brandgevaar uit vroeger tijden vinden we vermeld dat, „ingeval de molen bij vertimmering of uit andere hoofde stilstaat, moet een der roeden van zeilen zijn voorzien.”

Geheel duidelijk is ons deze bepaling niet, misschien is het, om hem bij onweder in den „overhekstand” te kunnen plaatsen.

Staat een molen gedurende langeren tijd stil, dan moet hij op het Zuidwesten zijn gericht.

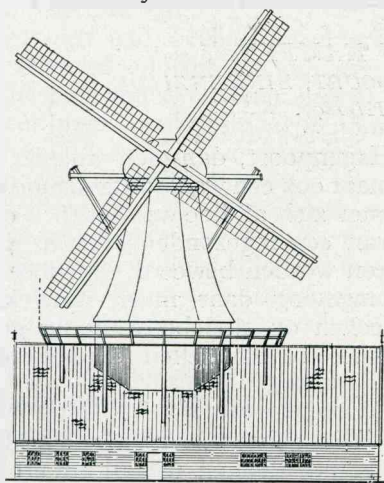
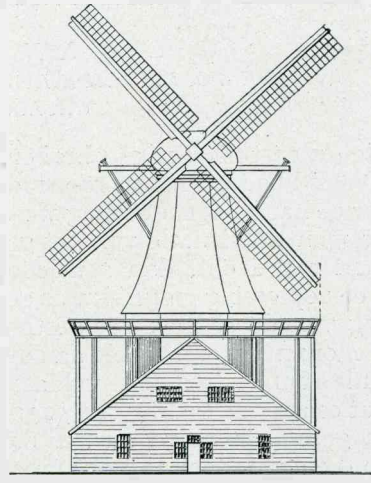
Dit heeft ten doel om te bereiken, dat de kans dat de wind achter de hekken zou komen zoo gering mogelijk wordt. Geschiedde dit wel, dan zou het mogelijk zijn, dat hij achteruit

ging draaien, in welk geval de „vang” hem niet stil kan houden.

Hiermede zijn we aan het einde van wat we kunnen mededeelen betreffende de taal der molenwieken. Het is geen fraze, wanneer we zeggen overtuigd te zijn van onze onvolledigheid. Hoewel er wel teekens zijn die in meerdere of mindere mate universeel zijn, zijn er toch ook weer verschillende, die plaatselijk of gewestelijk worden gebruikt. Het is dan ook zeer wel mogelijk, dat deze niet alle tot onze kennis kwamen.

Dat we elke mededeeling of aanvulling van wat we over het onderwerp schreven dankbaar zullen aanvaarden, zal wel niemand betwijfelen.

C. VISSER.

DE TAAL DER MOLENWIEKEN.
TIMMERSCHEEF OF KREUPEL.DE TAAL DER MOLENWIEKEN.
HAKSCHEEF.

POORTEN VAN KAMPEN.

(Slot).

DE VOORMALIGE HAGENPOORT.

WE hebben haar nog gekend, die oude poort met haar achthoekige pyramidale spits, met haar twee plat-afgedekte, geestig gemetselde zijtorens en wit gekalkten doorgang. Ze stond tusschen oude huisjes, in later jaren er omheen gebouwd. Maar die huisjes konden haar voornaamheid niet schaden; de Hagenpoort imponeerde, beheerschte hier het stadsbeeld, zij gaf de oude IJsselstad aan de Noord-West-zijde karakter.

Meermalen hebben wij ons verlustigd in de schilderachtigheid van haar lijnenspel, en dikwerf hebben wij genoten van haar mooie werking tegen de blauwe lucht, van het pittoreske stadsgezicht met het spiegelbeeld in het water van den aangrenzenden Burgel en de oude Haven.

En wanneer wij dan van de buurtschap Brunnepe kwamen, moesten wij altijd weer naar haar torenspits opzien, zoo mooi geflankeerd door die van den Buitentoren, welke op het tweede plan zoo gelukkig de ruimte vulde. Maar onze oude poort werd afgebroken en tot dit jammerlijke besluit besloot Kampen's Gemeenteraad op 31 Januari 1893. Er werd tegen dit besluit geprotesteerd, o.a. door den Minister van Binnenlandsche Zaken, door den Commissaris der Koningin in Overijssel, door het Koninklijke Oudheidkundig genootschap en in de Kamper Courant van 2 Maart 1893 werd door den heer G. J. Zeger de Haan, die meermalen op de bres stond als het Kampen's monumenten gold, met warmte voor het behoud van deze poort gepleit; maar dit alles mocht niet baten.

De poort was oud maar nog door en door soliede, wat ieder deskundige duidelijk was en bij haar afbraak, wij waren er getuige van, dan ook overtuigend werd bewezen, en toch durfde een van Kampen's raadsleden zeggen, dat ze „verrot” was! Zulke „argumenten” moesten dienst doen om een nog in volkomen deugdelijken staat verkeerend monument te doen sloopen. Men zei, dat de doorgang der poort voor het verkeer te smal was en dat het gebouw om die reden moest worden afgebroken. Maar of de verkeersweg ook verbeterd had kunnen worden met behoud van de poort, — die voor de hand liggende vraag werd zelfs niet gesteld. En wanneer men de situatie van het gebouw maar slechts vluchtig had overdacht, dan zou ieder deskundige gebleken zijn, dat een oplossing mogelijk was geweest, waarbij zonder schending van de eischen der aesthetica, dus met behoud van het monument, toch ook aan die van het verkeer ten volle had kunnen worden voldaan.

Maar de zaak was eigenlijk, dat een gering bedrag van f 1500 voor herstelling van daken en goten benoodigd was, en dat had de Magistratuur van het in die dagen toch rijke Kampen niet voor het monument over; die eerbied voor Kampen's verleden en stedenschoon had de stedelijke overheid van die dagen niet. 1).

Wat te Haarlem, 's Gravenhage, Zwolle en andere plaatsen, waar het vraagstuk van het verkeer heel wat moeilijker was dan te Kampen, — was mogelijk gebleken, n.l. de poort te

behouden en toch aan de eischen van het verkeer te voldoen, werd zelfs niet overwogen: bij Kampen's raad was de wil om het monument te behouden niet aanwezig, daar mangelde het aan piëteit en historischen zin.

* * *
De Hagenpoort had haar naam ontleend aan de reeds in 1344 voorkomende buitenwijk *de Hagen*, waaraan de poort grensde. Zij heeft reeds van de 16e eeuw af tot gevangenis geëind en zelfs de geleerde Marcus Gualtherus, rector der Latijnsche school te Kampen (o.a. bevriend met Vossius, Barleus en Heinsius) en neef, vriend en geloofsgenoot van den hier boven vermelden architect Th. Berendtsz.) werd achter hare muren als gevangene opgesloten. 2).

Meermalen heeft de vijand voor hare muren gestaan en die beschoten, o.a. in 1524; de meest bekende aanval echter is die van 20 Juli 1573. Toen trok een vendel staatsch krijgsvolk, onder aanvoering van den hoofdman Ville, in dienst van Rennenberg, door de Hagenpoort de stad binnen. Kampen gaf zich aan dien veldheer over.

Van dit gevecht zijn nog oude kanonstukken en muurbrokken gevonden in de aangrenzende Oude Buitenhaven, toen daarin voor eenige jaren werd gebaggerd.

* * *
De afbeelding geeft het gebouw weer met zijn baksteenbekleding, die er in 1615 voor werd aangebracht en welk werk zeer waarschijnlijk onder leiding van meergenoemden architect Berendtsz, die toen ook aan andere Kamper poorten werkzaam was, werd uitgevoerd.

De achthoekige plat afgedekte traptoren (stadzijde), alsmede de beide schuin afgedekte zijtorens, waren alle vóór 1729 met pyramidale spitsen bekroond. In dit jaar heeft men, tegelijk met de uitvoering van onderhoudswerken, zeer tot haar nadeel, de poort van de drie genoemde torenspitsen ontdaan.

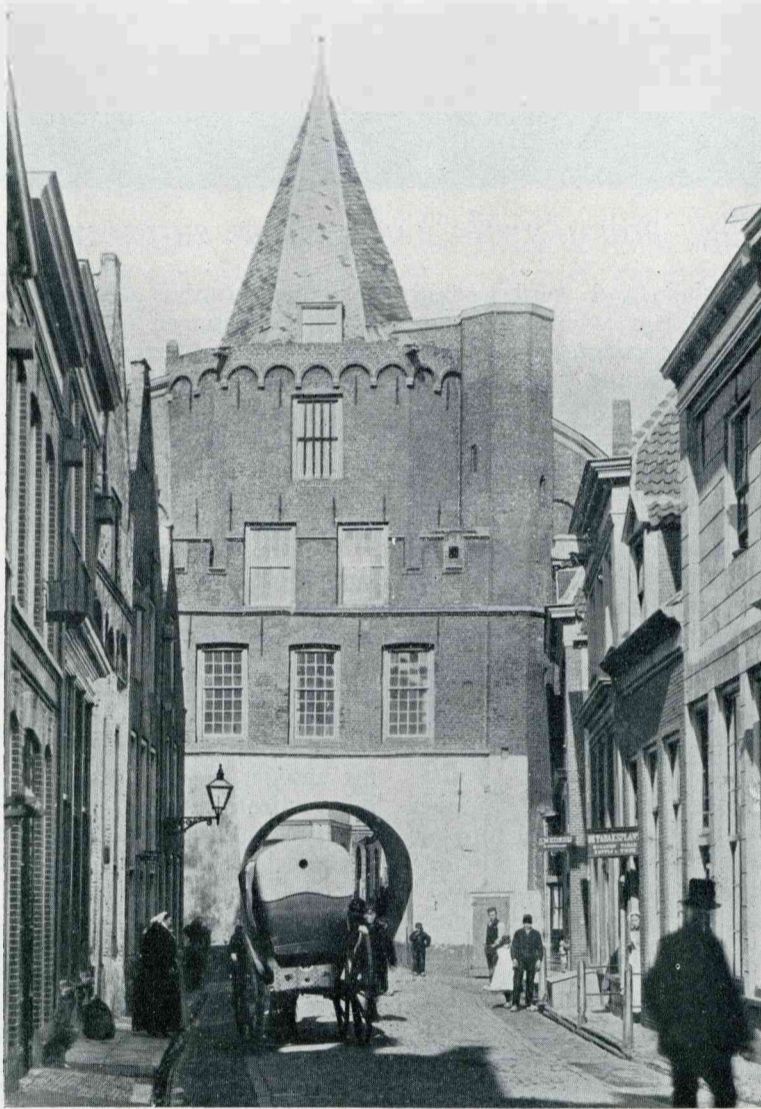
Al werd in 1615 de baksteenbekleding aangebracht, men heeft toen toch de laatmiddeleeuwsche bouwvormen van het monument weten te behouden. Dit zien wij o.a. aan het bogenfries (onder de dakgoot), aan de kanteelen, de waterlijsten en de overbouwingen der beide zijtorens.

* * *
Wanneer we nu aanschouwen de plaats der voormalige Hagenpoort, dan zien wij niet alleen een deerlijk gehavend, maar ook een wanstaltig-armoedig stadsgezicht. En dan vraagt men zich af, hoe was het toch mogelijk, dat door een schrijver van een ingezonden stuk in de Kamper Courant van 1893 kon worden beweerd, dat door deze poort weg te breken, de omgeving daar meer aantrekkelijk zou worden! Ja, die leeken op stedenbouwkundig gebied, ze hebben al veel niet meer te herstellen stedenschennis op hun geweten.

DE VOORMALIGE VENEPOORT.

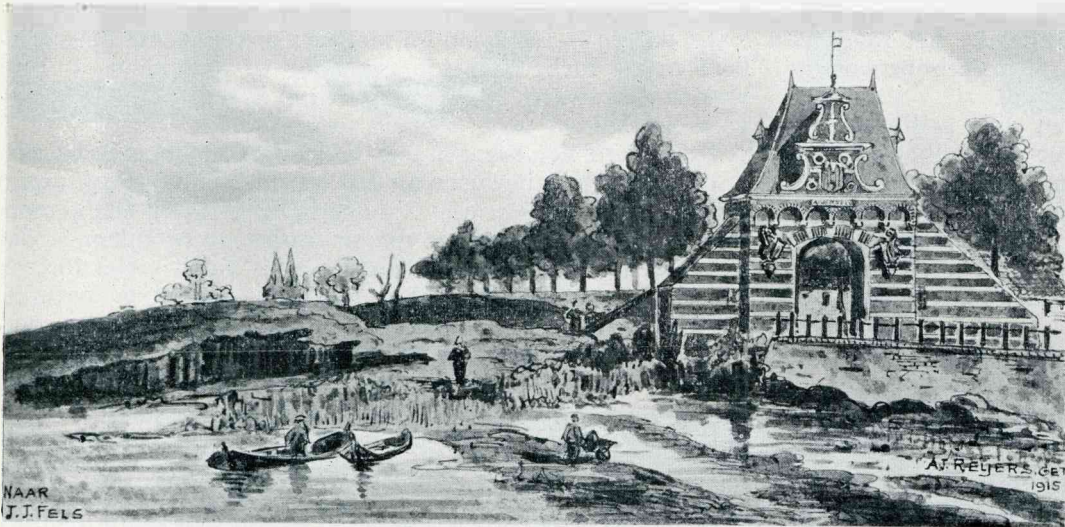
Dit gebouw, vroeger eigenlijk de Buiten-Venepoort genaamd, kennen wij alleen uit oude prenten en schilderijen, want het werd reeds in 1844 afgebroken.

Aan de Zuidzijde der vesting diende ook deze poort tot Kampen's verdediging, en zij, maar vooral de vroeger hier gestaan hebbende middeleeuwsche poort, haar voorgangster, diende dus om de vijandelijke aanvallen van dezen kant af te slaan. En wanneer men bedenkt, dat hier gerekend moest worden ook op

POORTEN VAN KAMPEN.
DE VOORMALIGE HAGENPOORT, BINNENZIJDE.
GESLOOPT IN 1893.

POORTEN VAN KAMPEN.

DE VOORMALIGE BUITEN-VENEPOORT, GESLOOPT IN 1844.

oorlogen met „het strijdbre land van Gelder”, als Vondel zegt, dan wordt het duidelijk, dat de verdedigingswerken dezer poort van meer dan gewone capaciteit moesten zijn. Wij begrijpen dan ook, dat toen in 1572, toen de Graaf van den Berg, in opdracht van den Prins, de stad belegerde, en door het geschut van den Voorburg der Venepoort van den Berg's troepen duchtig werden beschoten, het gevolg daarvan was, dat een zijner veldbatterijen geheel buiten gevecht werd gesteld.

Men bouwde hier dan ook twee poorten met muurwerken van 1.70 M. dikte, n.l. de Buiten- en Binnenvenepoort, op een afstand van 55 M., en beide poorten waren onderling verbonden door een krommen weg.

Was dus de vijand meester van den toegang der buitenpoort, dan kwam hij onder flankvuur en stuitte hij nog op de binnenpoort, welke gelegen was aan het begin der stad, vóór de straat, die den eigenaardigen naam van Graafschap draagt.

Van deze binnenpoort, waarvan wij den lezers geen afbeelding kunnen aanbieden, weten wij, dat ze laatstelijk werd verbouwd in 1803, dat zij toen werd opgetrokken in den voor die dagen kenmerkenden quasi klassieken stijl en dat ze werd afgebroken in 1840.

Reeds in 1467 had men ter plaatse van de hier afgebeelde Buiten-Venepoort een voorburg gebouwd en in den loop der eeuwen heeft men dit vestingwerk verbouwd en versterkt, totdat in 1616, en alweer geschiedde dit door den architect Thomas Berendtsz, het gebouw in zijn Hollandsche Renaissance kleed werd gestoken. 3).

Bovenstaande teekening stelt voor de poort aan de buitenzijde, terwijl zij verder te zien geeft de gedeeltelijk gedempte stadsgracht, de bolwerkmuren, waarop boomen, en in de verte de beide torens van de reeds genoemde Cellebroederspoort. 4).

De Buiten-Venepoort stond als het ware op een dijk, welke gelegen was tusschen de Bovenhaven en de Singel- of stadsgracht. De beide schuin afhellende zijvleugels, naast het eigenlijke poortgebouw, liepen, tot meerdere afsluiting, in het aangrenzende water door.

Ook de hier afgebeelde buitenpoort had, evenals de andere gebouwen van Berendtsz, dat frissche coloriet, hetwelk verkregen wordt, wanneer het licht geel van zandsteen zich afteekent tegen het gloeiend vermiljoen der baksteentjes van het muurwerk. En dezelfde schilderachtige architectuur, welke Berendtsz's bouwwerken zoo aantrekkelijk doen zijn, bekoort ons ook op Fels' afbeelding van de Venepoort. 4).

Wij merken op, dat boven deze poort, in tegenstelling met de andere, door Berendtsz ontworpen, geen woning of kamer was gebouwd. Dit monument was dan ook lager van afmetingen, doch niet minder geslaagd dan de andere ontwerpen van dezen bouwmeester.

Het bogenfries, alsmede het cirkelvormige, topgevelvenstertje en, als gezegd, de zandsteenen horizontale banden, zijn ook hier, evenals in zijn andere bouwwerken, weer Berendtsz' geliefde motieven.

In den topgevel, boven de daklijst, plaatste deze architect het Stadswapen en tusschen die daklijst en genoemd fries bevond zich het jaartalsteentje, waarop het jaar van den bouw door Berendtsz: Anno MDCXVI, te lezen stond. 4).

De doorgang werd met een korfboog opgesloten; het eigenlijke poortgebouw, ten opzichte van de zijvleugels vóórge-

bouwd, werd door een leien dak met trapeziumvormige voorschilden afgedekt en hunne donkere leibedekking gaf aan de frissche lijnen van den geveltop een sprekenden achtergrond. Deze poort moet daar, zoo vrij staande op den dam tusschen Haven en Gracht, en met Kampen's mooie silhouet daarachter, in het stadsbeeld een motief van groote decoratieve werking zijn geweest. En wanneer dan de morgenzon hare schuin vallende stralen langs de fraai gebogen lijnen van geveltop en bogenfries glijden liet, dan moeten de diep-violetten slagschaduwen het monument hebben gemaakt tot een blijmoedig kleurenspeel van zeldzame bekoorlijkheid. A. J. REIJERS.

1) Hier moet echter dankbaar worden herinnerd, dat de heeren Mr. F. O. van der Dussen en wijlen Mr. P. Roetert Tak in hun kwaliteit als Raadslid destijds krachtig voor het behoud der Hagenpoort hebben gestreden. We weten, helaas, zonder resultaat.

2) Om zijn remonstrantsche gevoelens werd Gualtherus door de Kamper overheid in de Hagenpoort gevangen gezet. Toen hij vier weken had gevangen gezeten, werd hij voor altijd uit Kampen gebannen, vertoefde daarna korten tijd te Elburg en ging van daar naar Friedrichstadt aan den Eider, welke stad gesticht was door Friedrich IV von Holstein-Gottorf. Gualtherus werd secretaris van Friedrichstadt en schreef voor haar het stadrecht.

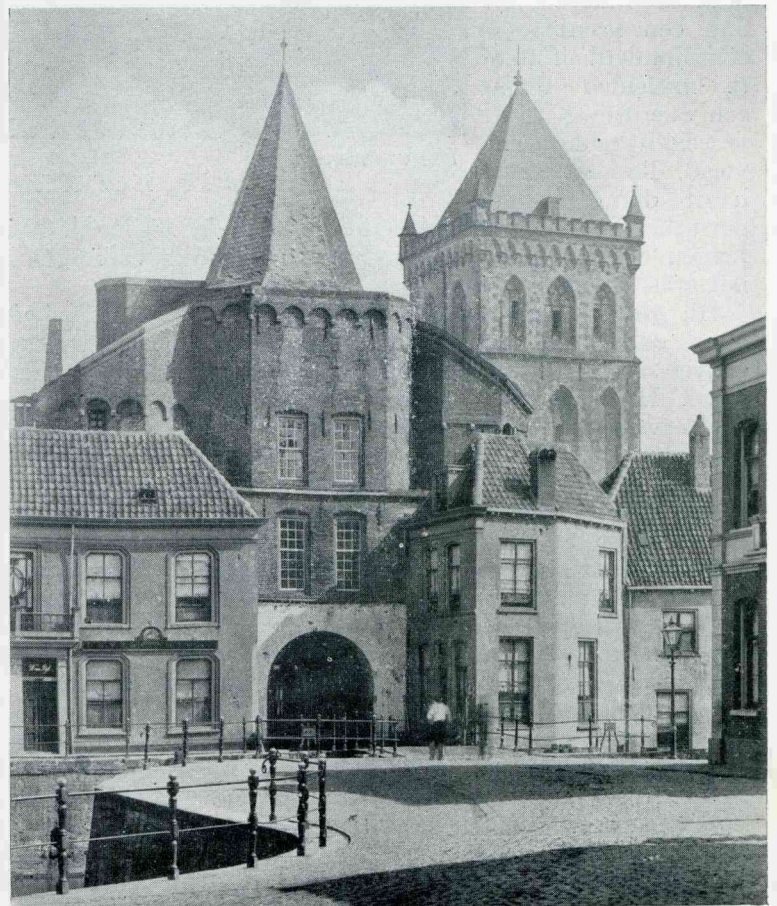
3) Dit bleek ons uit een aantekening in een officieel stuk, berustende in het oud-archief te Kampen. We vonden daarin genoteerd dat Th. Berendtsz door de stad werd opgedragen het maken van het ontwerp tot verbouwing der Buitenvenepoort.

4) Deze teekening is een door ons gemaakte copie naar die van J. J. Fels.

Ontvangen boeken.

J. B. Wolters' Uitgevers-Maatschappij zond ons den zesden herziene druk van Dr. K. H. M. van der Zande's „Beknopt leerboek der Zuivelbereiding”, deel uitmakende van de Geïllustreerde land- en tuinbouwbibliotheek onder redactie van F. B. Löhnis, Prof. Dr. J. Ritzema Bos, Dr. P. van Hoek en Leonard A. Springer. —

Van de Koninklijke kweekerij Moerheim te Dedemsvaart ontvingen wij den Catalogus van vaste planten, rozen,

POORTEN VAN KAMPEN.

DE VOORMALIGE HAGENPOORT, BUITENZIJD.

heesters, enz. voor 1922 (34ste jaargang). Het alphabetisch register achter dezen catalogus vergemakkelijkt het raadplegen van het smakelijke boekje, waarin vele praktische aanwijzingen worden gegeven.—

Een niet minder rijk voorziene en rijk geïllustreerde prijscourant van alle soorten tuin-, bloem- en landbouwzaden, bol-, knol- en wortelgewassen en planten ontvingen wij van de firma Joh. Rosenkrantz en Zoon (Kweekerij „Rozenburg”), die, in 1760 opgericht, werkt onder het devies: „Eeuwen oud, steeds vertrouwd”. Ook in dezen catalogus is voor de gelukkige eigenaars van tuinen heel wat van hun gading te vinden.

LEVEN EN STRIJD IN DE WILDE NATUUR

21)

door F. ST. MARS.

(Geautoriseerde vertaling van S. J. Barentz-Schönberg).

DIE glans, dat wist hij, kon behalve van een van zijn eigen soort alleen maar komen van den rug van een roek, kauw of kievit, en daar dit zijn particulier jachtgebied was, kon men veilig aannemen dat het noch roek, noch kauw was — daar die twee hem erger haatten dan vergift. Er bleef dus alleen de kievit over, en misschien jonge kieviten, naar den tijd van het jaar te rekenen! Daarom begaf hij zich naar de plek, zwevend op krachtige, ronde vleugels, met die eigenaardige vlucht, die voor den toeschouwer zoo misleidend is en zooveel zwakker en langzamer lijkt dan in werkelijkheid het geval is.

Hij vond Mrs. Kievit half zittend, met uitgespreide vleugels, de oogen recht voor zich uitstarend, schijnbaar naar niets kijkend. Maar die oude schurk van een kraai was een slimmerd en niet te misleiden door een overdreven onverschilligheid in een vogel, die hem erger haatte dan een ander schepsel in de wildernis dat deed — en dat zegt veel! Of de jongen waren onder haar vleugels of anders verborgen in het gras dichtbij.

Hij ging op een steen zitten. Hij scherppte — reinigde, als u onartistieke stiptheid verlangt — zijn langen, sterken snavel op dien steen, op een zeer kinderlijke, suggestieve wijze. Hij boog zijn kop naar één kant en krabde het boven-deel ervan met zijn mageren zwarten klauw. Hij zette zijn veeren op tot ze in gevaar schenen uit zijn lichaam te vallen en scheen onmiddellijk alles te vergeten omtrent deze booze wereld in het algemeen en kieviten in het bijzonder, en in slaap te vallen.

Madame Kievit bleef nog vijf minuten langer zitten in haar strakke, starende houding en toen, haar kop omkeerend, keek zij van opzij naar den ouden kraai. Hij, die sluwe oude vogel, bewoog zich niet. Toen keek zij naar de bremstruiken aan den overkant. Men kon bijna haar gedachten lezen.

Nog een poos van ingespannen trachten niets te doen blijken. Toen — hé! De oude kraai was opgevlogen, schrikwekkend levendig, en deed letterlijk de lucht fluiten terwijl hij zich naar de bremstruiken spoedde, en de jonge kieviten vluchtten in het struikgewas, zoo snel ze met hun kleine vleugeltjes konden kleppen terwijl hun moeder de achterhoede vormde en telkens omkeek, om te zien wat de vijand „in zin” had.

De vijand had eerlijk gezegd moord „in zin” en trachtte niet dit feit te verbergen nu het masker eenmaal was afgerukt.

Terwijl hij boven over hen heenvloog, stond de kievit

moedig op om hem aan te vallen, en dat wel zoo vlug en lenig, dat zij — ofschoon hij met zeer onverwachte behendigheid in de lucht duikelde om haar te ontwijken — hem vlak in zijn zwarte borst stak met een kracht, die hem ongeveer een halven voet omhoog joeg.

Toen werd het tooneel zeer levendig. De kraai werd zich in dat oogenblik bewust van een toornig, bijna schreeuwend „Wiet! Wiet! Wie-u wiet!” hoog in de lucht en een gezoem alsof er iets naar beneden viel en zonder op te kijken — dat was niet noodig, want hij wist er alles van — viel hij zelf neer in een lange glijvlucht, onderweg op een gevaarlijke, gewaagde manier „duikelend” om het laatste der verdwijnende kievitskinderen te grijpen.

Het volgende oogenblik was er een groote verwarring. Het was onmogelijk te zeggen wat er was gebeurd, behalve dat de mannetjes-kievit op de een of andere manier was teruggekeerd en van een hoogte van ongeveer 200 voet bijna recht naar beneden was gekomen met een vaart van tusschen 40 en 60 mijlen per uur, terwijl zijn wijfje den gehaten vijand weer had ingehaald. Er was een wilde worsteling, een soort van draaitol van wit en zwart alles dooreen tusschen het gras, een chaos van vleugels en — de oude kraai vertrok zoo snel zijn vlerken hem konden dragen door de lucht en de beide kieviten joegen hem luidruchtig na. Maar — en ik weet niet hoe dit is gebeurd, want alles had zoo snel plaats gevonden — de jonge kievit lag op zijn borst, uitgestrekt in

het gras, met een pootje en een vleugel naar buiten stekend en de andere eronder gewrongen. En hij was morsdood.

Na een kwart mijl keerden de kieviten terug, eerst het wijfje, toen het mannetje en de oude kraai, die langzaam verder vloog, ging ten slotte op den dam zitten. Hij reinigde en streek zijn gitzwarte veeren glad, zoodat alles met een groenen glans in de zon schitterde, en sprong toen omlaag naar een drassigen vijver, waar hij dronk. Het water was bijna warm en weerkaatste de zon in een ondragelijken gloed. Misschien was het

die gloed, die de oorzaak was, maar ik ben er niet zeker van. Hoe dan ook, uit het riet zwom met kleine rukjes een keurig, klein zwart waterhoen met haar kroost van kleine, donzen, zwarte kuikentjes om zich heen. Ze waren van tweeërlei leeftijd, het eerste broedsel en het tweede; de eerste hielpen allerliefst bij het zorgen voor de tweede, die echter, hoe klein zij ook waren, opmerkelijk onafhankelijk schenen en best in staat op zichzelf te passen. Er was een heele vloot van hen, alles bij elkaar gerekend, en de stoet werd gesloten door vader-waterhoen, die ergens onzichtbaar tusschen het riet rondscharrelde.

Moeder-waterhoen leidde den stoet en zette regelrecht koers naar den ouden aaskraai, terwijl de reflex der zon vlak in haar oogen scheen. En hij, die oude schurk, was, na één verbaasd knippen van zijn verstandige, diepe, bruine oogen, onmiddellijk onbewegelijk geworden, in ongeveer twee duim helder water staande, waar het kiezel duidelijk doorscheen, en een kleine visch, vervolgd door een grooten watertor zichtbaar was, in den vorm van een 8 tusschen de pooten van den ouden kraai doorzwevend.

Misschien was het de schittering op het water, of misschien de onbewegelijkheid van vriend kraai — want vogels kunnen heel moeilijk een onbewegelijk levend voorwerp onderscheiden van een levenloos voorwerp, zelfs wanneer het duidelijk zichtbaar is — maar het blijft een feit dat moeder-waterhoen binnen twee meter afstand was van vriend kraai, en hem niet opmerkte.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

HET KERKJE TE COTHEN.